

הוורד

היא הראתה לי
נרד
עטוף בגניר זכוכית.
היודע אתה שאלה
פן פמה הנרד?
קבלתי אותו מאהובי
לפני שנים
בעודו כאן.

אהובך עזב
אמרתי
לפני שנים.
בסירת עץ קטנה הפליג על פני הים,
אולי לאינדונזיה
או לאיים האחרים.
אהבתכם היתה נרד,
פריחה מפלאה אף קצרת ימים.

ספֶטמֶר הגיע מקדם השנה,
ענתה והשפילה עיניה.
רוח קרירה מן הים
הפריחה את הנרד בלבבי.

ספרו הראשון של המחבר "שירים על גדות המילניום"
הופיע בהוצאת גוונים ב-1998.

הוצאת גוונים

דאנאקוד 63-2377

ציור העטיפה: חוה כהן

דרור כהן פגישה עם הזמן

סכומים

דרור כהן

פגישה עם הזמן

היא הראתה לי
נרד
עטוף בגניר זכוכית.
היודע אתה שאלה
פן פמה הנרד?
קבלתי אותו מאהובי
לפני שנים
בעודו כאן.

ספֶטמֶר הגיע מקדם השנה,
ענתה והשפילה עיניה.
רוח קרירה מן הים
הפריחה את הנרד בלבבי.

ספֶטמֶר הגיע מקדם השנה,
ענתה והשפילה עיניה.
רוח קרירה מן הים
הפריחה את הנרד בלבבי.

אני
לפני שנים.
בסירת עץ קטנה הפליג על פני הים,
אולי לאינדונזיה
או לאיים האחרים.
אהבתכם היתה נרד,
פריחה מפלאה אף קצרת ימים.

דרור כהן

פגישה עם הזמן

גוונים

הוורד

לאמא

היא הראתה לי
ורד
עטוף בגזר זכוכית.
היודע אתה שאלה
בן כמה הורד?
קבלתי אותו מאהובי
לפני שנים
בעודו כאן.

אהובך עזב
אמרתי
לפני שנים.
בסירת עץ קטנה הפליג על פני הים,
אולי לאינדונזיה
או לאיים האחרים.
אהבתכם הייתה כוורד,
פריחה מפלאה אך קצרת ימים.

ספטמבר הגיע מקדם השנה,
ענתה והשפילה עיניה.
רוח קרירה מן הים
הפריחה את הורד בלבבי.

לזכר ברטה אופיר

מסת"ב: 1-298-411-965 ISBN

תש"ס

1999

©

כל הזכויות שמורות
להוצאת גוונים ולמשורר
תל-אביב, רח' ברי-כוכבא 29
טל: 5283648

סדר ולוחות: "סדר-צלם בע"מ" ת"א
דפוס בני שאול

טיול בבוסטון-קומון, סתיו

עלי הסתו של ניו-אינגלנד,
פליטי רוח,
צבעו את השמים באדם ובצהוב.

לפני בשביל
ארבעה מחזרים
ובינם נערה
והנשיקה מעל שפתיה
נתקת אדמה כלהבה
ונשאת ברוח בין הערבים —
מי יתפסנה במעופה?

בואו, עלי סתו של ניו-אינגלנד,
חוגו כנשרים מעל ראשי,
הציתו אש באפרוריות בגדי.

מסע של מר הורק

לסבא

קום, איש זקן, חבש מגבעת
וצא אל הרחוב. עשרים
שנה מדדת אותו בצעדיך
מפתח הבית ועד למכלת, מהלך
שלש מאות מטרים. גם
מסע של שלש מאות מטרים
יכול לארך קילומטרים רבים.

בקצה המדרכה חדל הרחוב להתקיים. מקלו
נגע בקרקע אורירית, רגלו
נעצרה על אבני השפה. על
המדרכה ממול עמדה אשה
ושערה שחור שטני בלונד אפר
שפתיה מלאות חושניות ונדקות קפוצות
כדמות קלסטרון. מבטה
נגע בעירמו מבעד לבגדיו.

חלון הבית נסוט כמסך מגלה
מבט אל ערבות סיביר
שלגי הקיץ ומגפיה של גרמניה. עשרים
שנה מן הבית אל המכלת ונעליו
טובעות בשלג מתרוממות
בכבודות קום איש זקן
חבש מגבעת הקילומטרים
מלבינים שערות כשנים.

היעדרות

לזביגנייב הרברט

משקם הקוסם והלף לו
מָצָא עֲצָמוֹ הָאָרְנָב
לְכוֹר לְאֵין־סוֹף בְּתַחֲמֵית הַפּוֹבֵעַ.
מְזוֹנוֹ הָיָה חֲפִיסוֹת קְלָפִים מְשֻׁשׁוֹת.
מִקֵּץ יָמִים סְפוּרִים דָּמוּ עֵינָיו לְזוּג רְסִיסֵי בְּרִקָּת,
בְּרֹאשׁוֹ הִשְׁתוֹלֵל קְלִידוֹסְקוֹפֵי שֶׁל צְעִיפִים צְבֻעוֹנִיִּים.
הוּא נִכְנָס לְתִכָּה וְנִסָּר עֲצָמוֹ לְשָׁנִים,
אֶכְל תְּרֻבוֹת עוֹלוֹת בְּאֵשׁ
וְכֹלָא עֲצָמוֹ בְּתוֹךְ כְּסֻפֵּת טְבוּלָה בְּמֵים
מִבְּלֵי לְדַעַת הַיֵּכָן הַמְּפַתַּח.

השרדותו

היא הספור האמתי.

30-31 ביולי, 1998

וּמַר הוֹרֵק אוֹמֵר בְּרוּסְיָה אִתָּה שׁוֹמֵעַ
הַשְּׁלֵג הַגִּיעַ עַד לְכָאן. כָּל יוֹם
שְׁתִּינוּ אֶצְבַּע וּדְקָה וְהַשְּׁנִיצֵל
שֶׁהִכְנֵתִי הָיָה הַטוֹב בְּצִבָּא הָאָדָם. לְקַחְתִּי
אוֹתוֹךְ לְבֵית הַסֵּפֶר, לְכַתֵּה א', וְהֵייתְ
נִמּוּךְ כְּמוֹ הַשְּׁלֵג. אִתָּה זוֹכֵר, הַגְּרָמָנִים
הָיוּ בְּכָל מְקוֹם...

וקם,

חָבֵשׁ מְגַבְעֵת,

וְיָצָא.

טיול בין-ערכיים

פסעתי צד בצד
עם הערפד
היינו בדרךנו למקום מסתור

גוו הנה ישר
לבושו מהדר
נקישות מקלו קצבו
את שלות בין הערבים

וכל דמי כבד השתוקק
להשאב
וכל גרוני חפץ עד פלות
להפצע

פסעתי צד בצד
עם הערפד
כה ערפלית דמתה
הדרך תורה.

פגישה עם הזמן

קבעתי מועד לפגישה עם הזמן,
השיחה נסבה על מצב השירה.
אמרתי: נרד הוא נרד, מה יש לדבר,
הוא אמר — שושן הוא שושן.

הוא חבש משקפים בשלל צבעי הקשת,
הוא נקב בכנוי מימי ילדותי.
הייתי ננוח אבל מהרתי לפגישה אתרת,
הוא אמר — שב, אין לך איש מלבדי.

שברתי תכנית חסכון ושלמתי רבית חריגה,
הוצאתי את הארנק ונתתי לו מפתח לדירה.
שליתי מסכה והוספתי עוד שלל קשוחים,
הלמתי במפתח שודי, הפרתי את כל החקים.

הייתי משורר, חיל, שרברב ואמן.
הכנתי סדור עבודה, הייתי דיגן.
הייתי רך כחתול
ושמן כחשמן.

וקבעתי מועד
לפגישה עם הזמן.

בלדה על הברון זיכרון

.1

הברון זכרון
פחת תבות עץ עתיקות
בעלית הגג.

הוא שולה תלבשות וחוזים
כשר הטקס בממלכת הבסבורג
תמונות מזהיכות
של נשים בשמלות מלמלה
ובגדי ים מעל לברון.

הוא אציל אירופי מן הדור הישן
מאז לדתו
קבועה בתוהו הצלקת
להקל על תדירת הפדור
שיסמל את סופה של תקופה.

.2

בין כתלי הארמון ההומים מדממה
מהדהדים כבר צעדי המתנגש,
סטודנט מחטט פנים לאמנות המאה השבע-עשרה.
הוא מחזיק בדעות מהפכניות
ומימיו לא ידע אשה.
הדלתות נפתחות בפניו מבלי לשאל
וכל דלת מוליכה לדלת הבאה.
כבר חדל לקוות
ואינו מחזיק עוד בחוט אריאדנה

מי ידע מאחרי איזו דלת
מצפה נצחיותה של היריה?

.3

הברון זכרון
מוצא פנה חשוכה
ומתפונן כעבר
לשנת הלילה.

מסה קטנה על התחדשות וגאולה

קר לו לגדון בחדר הקשוח
רעל ורידיו כמעין המפכה,
לו נתן היה לרשם את להב הגרזן
היה המשורר, שליח במרכבה מכספת,

פודה את נשמתו בשם אלי האמנות.
יפים חיו של ההולך ואין שעון עמו, הגדון
ירא את אפסותו המכפרת של הזמן.

טפטוף הלב נדמה לו שטפון,
אפלו צל חולף מקפיא את איבריו,
קר לו, הזמן פס, ובעוד רגע —
ראשו קדימה, יצא אל העולם.

6.2.98

(קרלה פיי טאקר היתה רוצחת אמריקנית שנדונה למוות לאחר שרצחה, יחד עם חברה, זוג במכות גרון. בזמן המשפט התוודתה כי חוותה אורגזמה עם כל מכה של הגרון. לאחר הרשתה החל תהליך ארוך של ערעורים ובקשות חנינה. היא שהתה בבית הכלא כ-10 שנים, במהלכן חוותה "תחייה מחדש" נוצרית, התחרטה על מעשיה והייתה אסירה למופת. על חייה התחננו מטיפים דתיים רבים, בהם תומכים מובהקים של עונש המוות. בסופו של דבר הוצאה להורג בזריקת רעל).

היורש

איני פוחד מן התדלון
אמר העץ הזקן לבנו
הבט — שרשי כה העמיקו
עד שהם יונקים חנק מלבת האדמה
בטבעותי חרט הזמן את כל אכזבותיו.
ראה
מול להב המשורר —
מן הדממה איני חרד,
אולם
אני ירא את הנפילה.

הכל היה משלם —

ראשית — מזג האויר.
ענני סופה כסו את השמים
ואף שומר לא זהין להרים
את מבטו מפני הגשם הזה,
הצולף מחטים כמקלע.

הזרקורים סבו סביב עצמם
חסרי תוחלת, עורי ערפל,
ארבות אור הבולעות את המבט.

שנית — הזמן.
השעה האחרונה, הארקה, של הלילה,
נטולת חלומות וכבדת עפעפים.

לבסוף — האדם.
היתה זו ההזדמנות האחרונה, הרגע שלפני.
הגוף היה דרוך, הנפש נכונה, הפחד
קנן מעבר לחומות ההפכה.

הכל היה משלם —

אסור היה לפקח את העינים
או לעשות תנועה בלתי שקולה.

1. כמו מסע

בציאה מבית הקולנוע
דמו אורות הרחוב למגדלורים
אליהם שאפו מכוניות סחופות סער
משאיות נסחפו בין הנתיבים כמכולות של זכרון

גם בוגרט היה ארגונאוט
היא צינה
בשיצא אל מערבלת האורות
ללכד את צפור הזקב
והרחובות נפתחו לפניו כמו מסע
אל הלא-נודע האפור כגשם

לארגונאוטים של ימינו הוא עונה
אין תסאליה לחזר אליה.

2. כמו סכין

שהדמדומים אֶפְפו אותי בְּרִיחַ סַכְנָה מְדַגֵּשׁ
שְׁלוֹנִי תָמִיד בְּכַנִּיסָתִי אֶל בֵּין הַסַּמְטָאוֹת
הָאֶפְלוֹת מְקוֹם שֶׁהַעִיר מְצַרָה אֶת
עֲצָמָה כְּמוֹ סַכִּין אֶל הַרְגַע
הַבְּלָתִי נִתְפָּס שָׁבוּ הַדְיוֹ
וְהַלֵּב פּוֹסְקִים לְרַגַע
וּמִתְחִילִים
מִחֲדָשׁ
כְּפִי

3. כמו שפה

הִדְעָתָ אֶת שְׁפַת הַבְּנִינִים?
הִשְׁמַעְתָּ כִּיצַד כָּל דְּלֶת, כָּל חֲלוֹן,
כָּל קִיר,
מִמְּלֵאִים אֶת הָאָוִיר בְּמִלְמוּל בְּלָתִי פּוֹסֵק
הַהֶרְגָּשָׁתָ כִּיצַד, בֵּין סִדְקֵי הַמְדַרְכּוֹת,
נִחְלַשׁ לוֹ לְאִטּוֹ מִחֲזוֹר הַדָּם?

4. כמו למינגים

בַּחֲרָף, מִרְפָּסֵת אֶל מִרְפָּסֵת,
מִצְטוֹפְפִים הַבְּנִינִים לְעֵבֶר שְׁפַת הַיָּם
כְּמוֹ לְמִינְגִים.

חלום על ליסבון

הוא אֶהֱבֵ אֶז נַעֲרָה
וְשָׁמָּה לִיִּסְבוֹן
רְכָה וְאוֹרִירִית הֵיִתָּה
וּכְשֶׁנִּגְעָה בּוֹ הוֹתִירוּ יְדֶיהָ
סִימָנִים שֶׁל גֶּשֶׁם
אֶכְּל הַשְּׁעָה לֹא הֵיִתָּה נּוֹחָה
לְמַחְשָׁבוֹת סִגְרִיר
וְגוֹפָה הִיָּה לוֹ כְּחֲלוֹן פְּתוּחַ
דָּרְכּוֹ נִשְׁקָפוּ נוֹפֵיָה הַחֲזָרִים
שֶׁל לִיִּסְבוֹן.

האוקיגנוס ופטי סמית

רחוק מן העין, על חוף האוקיגנוס, שכבה
אז פטי סמית
ומלמלה לעצמה בקול סדוק
את רחש הגלים
(הרוקנרול מניח שערור
על פני החול
ומלטף במבט
את ירכיו החמות של הים)
האוקיגנוס לחף את החוף בשלנה מדונה
(מאהב מרסן
אצבעותיו פלדה)
ומלח הים הפרה את רחמה
ותלד
(ויילדה את רוח סערה
ואת אי נחת
ואת שירי)
ושטפון גופה הרנה את גליו
(ותיכש)
ותהי למים.

פנטזיה מזרחית

קצר קולו של הזמיר
לשיר את יפעת המראה
יום כלולותיך הנה הוא
היום בו היית
נגל וקתרוס למלך סין
וכשמלך סין פרט בצפונותיך
את קסם המזרח
הנה גופך סחלב המשתוקק לפרח
בכלוב שמעל למטה עלו
מחשבות לבנות
חוטי שיר הנכרכים עד מתנק
וקול פקיעה דקה
של לב או של מיתר.

חמישה שירי אהבה וברכה

לעדנה, ליום נישואינו

ברכה

מי יתן ולעולם
יעמד לך זכר ירושלים.

שלנו כחלום בצהרי היום —
שיח אבנים,
שתיקת האריות.

העיר שהיא מדבר ציח,
וצפור,
וספר,
תלויה מצוארון כמדליה.

1. זר מלים

הביטי בפרח הזה,
המשלם בכל המבוכים.
המסע מתחיל למרגלות הגבעול
היכן שהשרשים יונקים

מים מן האדמה
ומתהנה הפלא של חום הופך זרק.
למטפס הלא-מנסה
טמונה מלכדת הקוצים

אך תחת זריף הם רכים כרוח סתו.
עד קצה המסע השמור למעטים בלבד
הגיעי וראי —

מעבר לעלי הכותרת
בינות לאבקנים,
לבו של הפרח בוער כלהקיור.

2. מלך נורד

הלב האובד
במלך נורד
מעל לעננים מצא מורשת.
ביערות המוץ המתערסל הקים את ממלכתו.

ארמונות ענק הקים, כפטריות של קר,
ישלל גנים שזורים עצים משלג.
בלהט הזריחה צבע את פרי הגן,
ברוף שקיעה רפד את מטתו.

ורק למטה, מרחוק
נקדה נעלמה
אליה על מפה הלב נושא עינים

בעקשות המגנט
עודו נמשך
אל גופך המסתורי כיערות ירושלים.

3. את לי ים

את לי ים,
אני נהר אליך.
ממולד עד שפך שטפתי בחדוה,
אלי מקום בו נהרות מתים מרב תקוה.

את לי נהר,
שוצפת בעברך כרוח עושים.
גופי עודו נטוע באדמת הסחף,
אך שרשי אתך כבר נודדים.

את לי גדה —
שלות קני סוף חוסים
על עיני השקועות בקרקעית אגם

את חלוק הנחל —
העדנה שנותרת
כשהמים חלפו ואינם.

4. כסותך במלים

כסיתי את גופך במלים,
מלים מחצפות, משלחות-לשון.
הן קופצות על פני שדיך, צנעתך, ירכיך,
פורעות את הים בשערך.

גלי מלים כסית, עלנה חסרת מנוח.
קופצת אהבה ומכסה תשוקה
על כעס ועל קר. רבו המלים מספור,
קלות תנועה אף משקלן כאבן.

את חפשיה נותרת, ועירמך
כמו נחל. זורם על פני עורי
ובתנועה משתיק —

חדל מלים אתה, גופך אומר לי.
הלילה בין גופינו
טוה ספור עתיק.

5. שקיעת הירח

בשערה נגעתי בשקיעת הירח,
וגופה היה עטוף באור החלבי
של טרם שחר. הלילה
הציץ מעבר לכתפינו כענק שחור.

באגרופו הלילה אחז
את נשמתה ונשמת
וידה אותן בכוכבים, בכוונים מנגדים —
היו מרחקים, קרים, אל תביטו לאחור!

היקום כלו קם כנגדנו,
הכוכבים דברו דבה, השמשות — קפאון.
ולא נכנענו, אחזנו עור בעור.

עקשיו הרעד פג, ובנגה
החלבי של שקיעת הירח —
אתה ביחד, נקדות של אור.

כל היופי שבעולם

כל היפי שבעולם
ישב לנוח על ספסל בגן
ומאחריו שיח ורדים.

אותו רגע זהר הגן כלו.
הספסל כסה אבק של זכרון,
דבורים שתו צוף מכפות ידיו.

אני עברתי שם,
שקט כערפל.
בשקם ללכת נגשתי ללחץ את ידו.

מן הפגישה נותרו לי
צרות עלים נבולים
ונריחה אחת, דמוית עינים.

הומאז' לעוברת-אורח

רשרוש שמלטה היה חד
כצליפת שוטו של מאלף האריות
ואני זרקתי את לבי
אל על כלולקן ותפשתי.
קהל סקרנים התאסף סביבנו.
השמש השוקעת קשטה בפרחי צל
את קרן הרחוב.

מצג שוא

הגוף
בלא ראש
התיצב בכפר העיר
וקרא

הנה אני!

מיד התערכנו
הקפנו
כסינו
הכינו
גִּרְנו
האשמנו —

טובת הצבור
מצג שוא

בלילה תלה עצמו
בבית המעצר

אומרים שראשו
חי שנים אחריו.

אקנה לי ספר

אקנה לי ספר
מאת א
י. א
י.
קא
מינגס א, צא
ליאלה רחוב (אר, ה, מ
בלבל א) תראי
והספר תחת זרועי.

מתוך שינה

ביום פרישתו קבל נגן החשמל
וילה
הוא שתל אותה בגנו למול כסא הנדנדה
מעצים שכאלה הקים אי-אז גוארנרי
תעשייה משגשגת
המוסיקה המתה באזניו כתינוק
מתוך שנה.

בגן ובאש

מאז אותו רגע אמר אבן אל-ערבי
שברא האלוהים את בני האדם והוציאם מן האין
אין להם מקום לגוח ממסעם
אלא בגן ובאש
ומאז שנים חלפו במעופן
והאש בגן
מתהפכת.

המתמטיקאים חשבו את גדל היסודות —
 הוא יצטרף לכסות יבשת שלמה.
 הצורה תהיה של גליל שבסיסו עגול משלם —
 הפיזיקאים שפרו לאין צרף את מכשירי המדידה.
 המהנדסים חשבו את הלחץ על כל נקדה במבנה —
 יהיה צרף בחמרי בניה מעלים במיוחד.

לא היה דבר שאינו נתן לבצוע.

הוכנו נהלי בניה מיוחדים. צוותים
 בני אמות שונות יעבדו במקביל
 וצוותי תאום ופקוח ישגיחו על
 השלמת הממשקים. גלגליות נקשרו
 אל משטחי עגינה על-מנת לעקב
 מקרוב אחר העובדים
 בכל שלב ושלב.

לא היה דבר שאינו נתן לבצוע.

היסודות העמיקו לחדר באדמה. הייתה
 זו משימתם של המהנדסים הגרמנים
 לדאג ליציבות המבנה בעוד
 הכושים מטרינידד, וריזי הינדים,
 מעבירים קורות בגזן מיד ליד
 עשרים קומות באויר.
 התקשרות נעשתה בסימני ידים. השויצרים
 הקפידו על צמידה בלוחות הזמנים.

הכל התקדם בהתאם לתכנית.

ואז החלו התיאוריות לקרס. המתמטיקאים
 בפרו ביכלת למדוד מרחקים
 על פני גליל. הפיזיקאים
 הזכירו את עוות הזמן הנגרם
 מעקומו המתמיד של המרחב. אפלו
 בכושים מטרינידד אחז פחד גבהים.

השעונים הגרמניים נעו בקצב משל עצמם.

לבסוף החל החמר עצמו להתפרק.
 הגופים נפרדו לפרדותיהם והאטומים
 עצמם החלו להתרחק. קסם
 ויפי התאחדו ויצרו מבנים מוזרים. האמת
 התבודדה במרחק בטיח. למעלה
 ולמטה נקשרו והיו לאחד...

ואז בא הפצוץ

איקרוס

בראשונה משכו את לבו הנוצות.
לא נוצות און פשוטות כשל אביו
אלא של נשר
עיט וינשוף.
הוא הדביקן בתערבת מפלומת יונה וטיט
עד שהמרקם נראה אחיד
והרשם היה פשוט אך מכבד
כגלימת נואם.

אחר כך שם לבו לצורה.
הוא פרק והרכיב
עבד בלא לאות
עד שלכשו צורה כה מרכבת
שדדלוס עצמו התנדה
כי חדל להבינה.
שנים ארב לנוצת טוס אחת
להשלים את המבוך בעין סגלה רבועה.

לכסוף נתן דעתו לעתוי.
את המסע הזה ראוי היה לערוך
ביום מיחד
יום היאה למעשים יוצאים מגדר הרגיל.
הוא בחר ביום שלאחר הסערה
וכשנפגף בהן המריא זוהר כקשת
מבין טפות הטל
והתרסק באין רואים

כצד השני של הענן.

פנדורה

סגרה תבטה
ופנתה לילך
וצעיף צבעונין שלעורה
זהר כמגדלור בערפל
והסוה את ידה הרועדת.

חפי, קראתי,
סותרת זקנה
שקלי כסף אשקל לך,
זהב כמשקל התבה אתן
בעבור קסמים שכאלה.

אבות אבותינו

כָּל הַלֵּילָה נֶאֱבָק יַעֲקֹב
בְּמִלְאָךְ הַשִּׁירָה
וְלֹא יִכְלוּ זֶה לְזֶה
טוֹרֵי הַשִּׁיר תִּמְכּוּ אֶת יָדָיו
וַיִּחְזֹק
וְעַם שׁוֹב הַחֲמָה מִמְּסַעָה
אָמַר הַמֶּלֶאךָן מְשׁוֹרֵר אֶתָּה
אֶקְרָא שְׁמֶךָ יִשְׂרָאֵל
וּכְשִׁפְנָה לְלֶכֶת
תַּחֲב יִשְׂרָאֵל בְּגִבּוֹ אֶת הַמְּאֻכְלֶת
וְנִצַּח נִצְחוֹנוֹ שְׁלָם.

ארס פואטיקה

.1

כַּעַת שִׁירָה תִּכְתַּב שִׁירָה
עִם בּוֹא הָעֵט אֶל הַדָּף
יָבוֹא הַדָּף אֶל הָעֵינַן
וְשִׁירָה תִּכְתַּב שִׁירָה
כְּדוֹרוֹת מִתְרַחֲבִים בְּכִסִּיּוֹ שֶׁל עַץ
כְּטַבְעַת מְבִיּוֹס מִתְפַּתְלֶת.

.2. רצח פוליטי של משורר

הַפְּדוּר תִּצָּה אֶת קוֹ לְבוֹ שֶׁל הַמְּשׁוֹרֵר
מִן הַחֵדֶר הַיְמָנִי אֶל הַשְּׂמֵאלִי
וַיִּצָּא מִבְּלִי לְגֵרֶם כָּל נֶזֶק.
אֶתְרַע מְזוֹלוֹ וְהַפּוֹלִיטִיקָאִי שֶׁעָמַד מֵאֶחָרָיו
נִחְדַר וְנִהְרַג בְּמִקּוֹם.

בְּטָקְס הַתְּלִיָּה נִשְׂאוּ דְבָרִים
עַל מִצַּב הַשִּׁירָה.
תָּלוּ אוֹתוֹ עַל עֲנַפֵּי הָאֲזְדָּרְכֶת.

הַמְּשׁוֹרֵר מְקַרְטֵעַ עַל כַּנֶּף מִלְּאָךְ יַחֲיִדָה —
לֹא לְעוֹף וְלֹא לְלֶכֶת.

השתיקה

ביום ששי עם רדת ערב
באה
אל ביתי השתיקה
(זפה כצחוקך היתה
בני)

הלילה נרד בערפל מן ההרים

השתיקה שככה במטתי
עמדה בנעלי
לטפה לשערי
(הכיצד,
זפה
כץ
ח
ו
ק
ך
?)

3.

השירה היא מטא-תיים
אמר הפיטן בנגבו דמעה
והדמעה מתחת לעדשת המיקרוסקופ
נצצה רבוא פנים
אורגניזמים זעירים
כעס כאב וחמלה
וחיים
שהם מטא-שירה.

השיר מסתובב סביב עצמו כפֶּלְרִינָה
מתכווץ לכלל נקדה באור הנִּרְקוּרִים
ובמִּרְכּוּז חוט של תנועה
דק באור הבֶּקֶר

במהירות המבט
הוא נפתח כשושנה
ואובד בילד
ברעם מחיאות הכפיים.

לפני היות הכל
פרש כנפיו הנִּשָּׁר
מעל פסגת הר אֶרֶרט
וצלל

ובהטף
עמדו רגליו מלכת
קפאה נשימתו
של הארנב.

רק זקנים במולדת,
הנובכתנו עפר.
יודע אני
היטב מה תאמר —
החיים והמות
ביד הקיסר.

אמר הקיסר
הו, גנרל,
נתת ראשי
בצונארון המר.
פזורה השושלת,
הפתר נשבר.
יודע אני
היטב מה תאמר —
החיים והמות
שלה,
הקיסר.

מניפסט

אמר החיל
הו, גנרל,
על קו הגבול
קר, כה קר.
הפדור מברזל,
הלב מניר.
יודע אני
היטב מה תאמר —
החיים והמות
ביד הקיסר.

אמרה האשה
הו, גנרל,
בעלי אבדתי
בשדות נכר.
תמתי מכרתי
עביר פת"קבר.
יודעת אני
היטב מה תאמר —
החיים והמות
ביד הקיסר.

אמר הזקן
הו, גנרל,
טובי בנינו
הובלת באפסר.

ורשינגטון

בואי

אהובתי

ונטיל שלובי זרוע

את בעירך ואני בעירי

וכל לבן פריחת הדבדבן

קסם השדרה ממשטר למשכן

ימוגו בעטיו של המגע המרפרף

בינינו.

שיר ילדים (הלנה)

הלנה עיניי חלום

צמדה והשקיפה מפרכב החומה.

זהב שערה, קמור שדה, חלקת עורה,

פרחו בצפרים —

השאירו את הלנה לבדה.

בן דודי הארי

בן דודי הארי
צנח אל מותו
מכנף מטוס מקרטע במערב אפריקה
המקומיים שגו בקשירת המצנח
ובמקום שנפל
צמח עץ אדם עלים
שענפיו מתארים חפת מצנח
ולגזעו דמות אדם.

בן דודי הארי
גלש אל מותו
מעל מצוק משלג בצפון איטליה
היה זה שעור הסקי הראשון
ומתוף השלג
בלטו רק קצות נעליו
רוח עוועים שרקה בינות עצי שלכת
היה זה חרף קשה במיוחד.

בן דודי הארי
צלל אל מותו
בתוף החור הבחל
בקרקעית ים-סוף
היה זה שעור הצלילה הראשון
ובועות נשימתו
בשונית האלמגים
הקימו מושבת בלוני חמצן.

בן דודי הארי

ירה בראשו
במכונת חונה בתל-אביב
האקדח המעשן עוד נתון בידו
עכשיו
בעת כתיבת שורות אלה.

רפסודיה של רוח

בְּעָרֵב אֶחָד, בְּשֵׁנַת תְּשׁוּעִים וְשִׁמוּנָה,
מַחֵק הוֹרִיקֵן בְּנִשְׁפִּיפָה עֲזָה
עֲיָרָה שְׁלֵמָה בְּדְרוֹם דְּקוּטָה.
בְּגִרְמָנִיָּה חֲרָגָה מִפְּסִיָּה רַכְבַּת מְהִירָה.
לְאֵן הִלְכָה נִשְׁמַת עֲיָרָה? לְאֵן — נִשְׁמַת רַכְבַּת?
הוֹרִיקֵן מִתְנַשֵּׁף כְּקֶטֶר מִתְגַּלְגַּל בְּמִסְלַתוֹ
אִם תִּבְנֶנוּ בְּתִים, הוּא אֹמֵר,
בְּנוּ בְּתִים מִבְּזֻלַּת.

מָה
מָה לְכָל זֶה
מָה לְכָל זֶה וְלָנוּ?

בְּדְרוֹם דְּקוּטָה נִשְׁמַת עֲיָרָה
מִלִּילָה כְּבִנְשֵׁי בְּעֲצֵי הָעֵרְכָה,
גּוֹפָה הִכָּה בְּלִיסְטְרָאוֹת שֶׁל רוּחַ.
אֲרַבְעַת כּוּוּנֵי מְרוֹם הָיוּ לָהּ לְאֶחָד.
וְהוֹרִיקֵן סִקְסוֹפּוֹן דְּמִים
מְנַגֵּן דִּיסוֹנָנְס אֶחָרוֹן
כְּלִיל יָרֵחַ זָאב עֲרֻבֹת נִשְׁמַת עֲיָרָה.

מָה לְכָל זֶה וְלָנוּ?

בְּגִרְמָנִיָּה רַכְבַּת אֶקוֹרְדִיוֹן דְּמִים
מִתְכַּוֶּצֶת לְרַחֵב פְּסִיָּה, הַכוּוּנִים
כָּלֵם הָיוּ לָהּ לְאֶחָד.

קוֹלָה חֲרִיקַת בְּלָמִים, צוֹפֵר קֶטֶע,
נְהִי וּמְהוּמָה. קוֹלָה רוּחַ.

מָה לְכָל זֶה וְלָנוּ?

אֲנַחְנוּ נוֹשְׁמִים אֲוִיר יָם נְקִי —
אֲנַחְנוּ נְעִים בְּכוּוֹן כְּרוּר —
אֲנַחְנוּ בְּתִים מִבְּזֻלַּת בְּנִינוּ —
רוּחְנוּ הַיָּם-תִּיכוֹנִית
לֹא לְכַגּוֹן אֱלֹה נוֹעֵדָה.

יוני-יולי 1998

אלדורדו

אל המסע יצא אפוף הלה של קסם
כמו נהר כסוף המחפש את אפיקו
למצא בין יערות העד האפופים בגשם
את עיר הזיזר —
את אלדורדו.

עם בקר כאל הם משכוהו בזהב
עם רדת ערב ככר נשרף על מזבחו
את לבו הוקיעו על חדו של להב,
הוא לא הגיע
אל אלדורדו.

ולנו, שחכינו אפרים בגשם
שאת חיינו יעשיר בזהר הבשורה
מה נותר מלבד הרמץ מלהט הבעיירה?

נפשיל שרוול, נוסיף לחרש בתלם,
נשפח את הגורל שכה המר לו
ולא נצפה עוד
אל אלדורדו.

לילה

היא נשקה לפיו של הפרח ארוס
ועטפה בבשם גופה את עלי השושן

אשה ושמה לילה.

והלילה צפור צבעונין
הזרח מקורו הלבן
עטף את גוה בשמיכה חרישית

אשה מכסה בזמן.

על השיר להיות
פסת גיר לטש,
הבהוב של רגע חבוי במראה,

תמונה חטופה של אשה מתלבשת,
עטור כוכבים בשורה.

כלי מלאכתו של דוֹן-חואן

הנרד הוא כמעֶרְבֶּלֶת

אני אחזו בקצה האחד

ואל מול השני שפתיך

נסחפות כמלחים ברוח סערה

לפני החוף המנחם טמונים

שרטונות הקוצים —

יקרעו את בגדך מעליך.

אודן

אלו הזדמנתי לארוחת ערב

עם ו.ה. אודן

מה יכלתי לכתב על כך?

איך הסבל חולף כצל מבעד לדלתות מסעדה ונציאנית?

איך בשקיעת לחייו כתבה את יומנה האהבה?

אלו הזדמנתי לארוחת ערב

עם ו.ה. אודן

הזמן עצמו היה מסב

אל המנה האחרונה.

(בעקבות תיאור של יוסף ברודסקי)

סצינת רחוב ליד הגשר

גם אם יחלפו שנים

וצנחות ילדים במורד הרחוב
ישתלבו עם חריקת כסא הנדנדה —
סימפוניה של רגע מאחר

הם לא ישכחו —

הם לא ישכחו את הרגע
בו להסתתר נתן היה רק בעצימת עינים
ואור השמש דבק בעקביהם כמו צל.

(בעקבות ציור של אריך הקל)

בבית האכלים

היא ספרה את הספור אודות גמאל פחה
והוא הביט בה
רגשותיו נכונים אף הכנתו לקויה
מלותיה ככלו את איבריו באזקים
וזרמו בין אצבעות רגליו אל הלב שבעפר
לא נותר לו אלא ללטף את ידה
ולהגניב מבט מבעד לתריסים
אל השמש השוקעת.

חיפה

אָפּלוּ בְּמַעֲבַר חֲטוּף
חִיפָה מְכַאֵיבָה לְעֵינַיִם

הַיְלָדָה שֶׁהֵיית עוֹדָה רְצָה לְאַרְךָ הַרְחוֹב
אוּ זוֹרְקֵת כְּדוּר בְּמוֹרֵד הַהָר
וּבְדַרְכּוֹ יַעֲלֶה אָבֶק מִקְבְּרֵי מִשְׁפָּחָה
זְכוֹנוֹת צוֹרְבִים כְּשֶׁבְרֵי זְכוּכִית
גְּסִיסָה הוֹלֶכֶת וְנִמְשָׁכֶת
כְּאוֹדִיסֵיָאָה שֶׁל הַלֵּב

זְכַרְתִּי —

בְּיוֹם בוּ צָנַח הַשֶּׁלֶג עַל כְּתָפֵי
הַיִּתִּי קַל וְאוֹרִירִי
יְכַלְתִּי לְדָאוֹת מְרָאֵשׁ
מִגְדֵּל הָאוֹנִיבְרִסִּיטָה

אֶל כְּתֵר הַכְּרִמָּל.

מות הרברט

עַל סְדִינֵי מִשְׁתּוֹ נָח הָאוֹר הַקָּשָׁה
וְהַבְּלָתִי-נִמְנָע שֶׁל הַלּוֹגִיקָה
יְדֵי הַחוֹלָה מְחַרְצוֹת וְדַאי
כְּבַצִּיּוֹר שֶׁל רְמִבְּרֵנְדֵט
אֶת הַדְּמָמָה הַנְּכֹנָה
יִפְרוּ צַעֲדֵי הָאֲחִיוֹת
אוֹשׁוֹת שֶׁל לֶבֶן
כְּדוֹרִיּוֹת בּוֹרְחוֹת מִחֲדָרָיו
שֶׁל לֵב נִשְׁבֵּר.

א

מעטים יחלקו על הקביעה כי ה"שירים על מות משוררים" היא יצירת מופת. מי מאתנו לא נפעם בימי נעוריו מן הסבל והכאב של מות וירגיליוס, מההוד וההדר של מות דנטה, או מהקלון והדרת הכבוד המגוחכת קמעה האופפים את דמותו התלויה של פרנסואה ויון. כה רבים הנושאים המוחזקים בין דפיו של ספר דק זה, וכה רבים הקוראים בו, עד שלפלא הוא בעיני כי כה מעטים מכירים את סיפור כתיבתו וגלגוליו. מאמר זה מסכם, עד היכן שידעתי מגעת, את פרטי הסיפור הידועים לנו ברגע זה.

זהותו של מחבר ה"שירים" לוטה בערפל. על חייו אין אנו יודעים דבר מלבד העובדה שהיה איטלקי בן סוף המאה החמש עשרה, ושביכר לכתוב בלטינית המדוברת של דורות קודמים ולא בזו הספרותית, המאפיינת את תקופתו. בחירה זו העניקה לשיריו איכות מיוחדת, שהייתה בו בזמן ארכאית והמונית, ומשחררת ממוסכמות צורה ותוכן.

בכל המחקרים שעסקו ב"שירים" מודגשת הפליאה המתעוררת באדם המודרני, שעולמו מלא במשוררים לשעה, נוכח הבחירה המדויקת כל כך של המשוררים המאכלסים את דפי הקובץ. מלבד ברוננו לטיני, שהפואמה "האוצר הקטן" מפרי עטו נחשבה כנראה מאד בעיני המחבר אף שכיום נשכחה כליל, מורכב הספר כולו משירים המתארים את רגעייהם האחרונים של מחברים המצויים במרכז המפה הספרותית גם בימינו. פטררקה — שהמחבר החשיב במיוחד דווקא את שירתו הלטינית, ברנאר דה-זונטאדור — ראש וראשון לטרובדורים, וכמובן הגדולים מבין משוררי יוון ורומי — וירגיליוס, הורציוס, הומרוס, הסודוס, סולון ועוד. כולם משוררים מן השורה הראשונה, שבכתביהם אנו מוסיפים, ועוד נוסיף, לקרוא ולעיין.

ב

אולם הדברים הללו מוצו כבר בעשרות ספרים ומאמרים. מאמר זה יתייחס לסיפור אחר, מוכר פחות. בשנים האחרונות עסקתי, בחברת כמה מעמיתי, במחקר השוואתי של גרסאותיה ותרגומיה של יצירת המופת במרוצת הדורות. הסיפור שנפרש לפני החוקר כבואו לנתח את גלגוליה של היצירה מפתיע ומרתק כפי שהוא, ואולם מותו בטרם עת של ידידי, פרופ' אהרוני, הוא ששכנע אותי לפרוש את היריעה בפני הציבור הרחב. הטקסט המקורי, שנכתב לטינית ונשלח בסדרת מכתבים לידידו של המחבר שישב באותה עת בפירנצה, לא ראה אור מעולם. הגרסה הקדומה ביותר המוכרת לחוקרי הספרות היא תעתיק בכתב יד שעשה אותו ידיד, פרוציו ליגטי שמו, מן המכתבים שקיבל. הוא קרא לקובץ "שירי מוות ותהילה" ואף הוסיף לו הקדמה ארוכה ומאלפת, שלצערנו נשתמרו ממנה דפים ספורים בלבד. מדפים אלה ניתן ללמוד שהתעתיק אינו שלם, ומספר שירים הושמטו בידי העורך, חלקם משיקולי עלות ההדפסה, וחלקם מתוך שיפוט ספרותי. הטקסט המצוי בידינו מהווה, אם כן, אך חלק מן היצירה השלמה.

הקדמתו של ליגטי, או המעט שנשתמר ממנה, מהווה גם את הניתוח הספרותי הראשון של היצירה. ליגטי נוטה למעט בערכה של היצירה, ומציין כי לא טרח בפרסומה אלא לשם "ציון זכרו של ידיד, שחייו קמלו בטרם עת". משפט זה מהווה גם מקור לדיעה כי מחבר ה"שירים" הלך לעולמו, בצירוף מקרים הולם, זמן קצר לאחר שסיים את מלאכתו. הספר עצמו לא זכה להתעניינות כלשהי, ונעלם מן השוק זמן קצר לאחר הופעתו.

בקרב חוקרי הספרות, החשדנים מטבעם, יש הסוברים שליגטי הוא מחברה האמיתי של היצירה, והידיד האלמוני אינו אלא תחבולה ספרותית. לכשעצמי, איני שותף לדעה זו. חבר קרוב מעיר סמוכה נראה כתחבולה רופפת מכדי שתילקח ברצינות, ופרודיה היא הדבר האחרון שניתן להעלות על הדעת בהקשר ל"שירים על מות משוררים".

הפעם הבאה בה הופיעו "שירי מוות ותהילה" בפומבי היתה באנגליה, בשנת 1768. את התודה על מהדורה זו אנו חייבים לסר ווילסון אדוארדס, מלומד וחוקר תקופת הרנסנס, אשר גילה במקרה עותק של הספר בספרייתה של משפחת אצילים ממוצא ונציאני. מוקסם מן היצירה, רכש אדוארדס את הכרך בסכום גבוה והחל ללא דיחוי לתרגם את השירים לאנגלית.

עבודת התרגום, הקשה מן המצופה, נמשכה שבע-עשרה שנה, וסר ווילסון נפטר בטרם הספיק להשלימה. בהקדמתה לספר מספרת אלמנתו על המסירות שגילה בעלה על ערש דווי למשימה שנטל על עצמו. בחדשי חייו האחרונים, רתוק למיטתו ונתון להתקפי שיעול שנמשכו שעות ארוכות היה מתעורר לפתע, מושיט את ידו אל הדמויות המטושטשות שלמראשותיו (ראייתו הלכה ונחלשה עם התקדמות המחלה) ודורש שיובא אליו כתב היד.

עד שעותיו האחרונות ממש עבד על התרגום, נאבק בכאבים קשים ובראייתו הנחלשת, ורק תודות לכוח הסבל העז בו ניחן, ולהתעקשות אשתו להניח לו לעבוד בניגוד לעצת רופאיו, הגיעו אלינו השירים המופלאים שבחלקו השלישי של הספר — מות אובידיוס, הסיודוס ועוד. ב-30 לאוגוסט 1768 נפטר סר ווילסון אדוארדס. חודשיים לאחר מכן הוציאה אלמנתו את הספר לאור, כמחווה לזכרו.

מהדורת אדוארדס, כפי שהיא מכונה עד היום, זכתה להצלחה חסרת תקדים. הספר כבש לבבות בכל מקום ותוך שבועות מעטים היתה בריטניה כולה שבויה בקדחת ה"שירים על מות משוררים" (הכותרת החדשה, המלווה את הספר גם בימינו, הוענקה לו על ידי אלמנתו של אדוארדס). אכן, למרות היותו חוקר ויוצר מקורי בזכות עצמו, היה שמו של אדוארדס נשכח לולא עמדה לו עבודת תרגום מבריקה זו.

מהדורת אדוארדס הפכה למהדורה הרשמית של הטקסט, ולמעשה, כל הגרסאות המוכרות לנו כיום הינן תעתיקים או תרגומים שלה. הטקסט המקורי לא הוזכר כלל בהקדמה שכתבה אלמנתו של סר ווילסון, והרמז היחיד לקיומו היה בכותרת "שהוא תרגומו של טקסט איטלקי" בכריכה הפנימית. העובדה המצערת, שתרגומו של אדוארדס היה חלקי בלבד,

נשמטה מזיכרונם הקולקטיבי של מבקרי הספרות. עד המאה העשרים לא ידוע על מחקר שנעשה במטרה לגלות את הטקסט המקורי ולתרגם את שאר החומר. המאה העשרים, לעומת זאת, ידעה מספר ניסיונות כאלה.

תומס שטיך היה מלומד גרמני וחוקר תקופת הרנסנס. בשלהי המאה התשע-עשרה התוודע אל ה"שירים" בתרגום גרמני של מהדורת אדוארדס, ומאז לא נתנה לו היצירה מנוח. הוא נסע ללונדון, בתמיכת מענק מאוניברסיטת ברלין, והתחקה אחר עזבונו של סר ווילסון. חיפושיו ארכו שנים, אך לבסוף, בשנת 1911, הצליח לקבץ בידיו את ספרייתו של אדוארדס בשלמותה.

שטיך חזר לברלין כשבבעלותו ספריה בת כמה מאות כרכים. מנוי וגמור היה עמו למצוא בתוכם את הכרך האחד שהוא המקור ל"שירים על מות משוררים". המשימה לא היתה קלה. הספר שחיפש יכול היה להיות תת-טקסט באחד הכרכים העוסקים בשירת הרנסנס באיטליה, ואף עלול היה לא להימצא כלל (גם לגבי אדוארדס היה מי שטען כי הטקסט הוא פרי רוחו והתרגום אינו אלא המצאה). כדי לסבך את המצב, הסתבר שאדוארדס לא החזיק בכרכים המפורסמים, והמוכרים לכל חוקר, אותם ניתן היה לפסול בקלות יחסית.

הזמן שעמד לרשותו של שטיך היה קצר. עם פרוץ מלחמת העולם הראשונה התגייס שטיך, פטרויט גרמני נלהב, לצבא הגרמני והתעקש לצאת לחזית. את ספרייתו של אדוארדס השאיר בידיו של ידידו ושותפו לקתדרה בברלין, פרופ' אלברט רוזנברג, עם הוראה להמשיך במחקרו אם לא ישוב. הוא נפל בקרב אמיין, ב-1918, והבשורה על מותו הגיעה לברלין רק בימים הראשונים של שנת 1920. הלפיד, אם כן, עבר לפרופ' רוזנברג. זכרו של שטיך היה יקר לליבו ודעתו הייתה נחושה להמשיך במחקרו.

בניגוד לשטיך ולווילסון אדוארדס הגיע פרופ' רוזנברג לא מתחום המחקר ההיסטורי אלא מתחום הספרות, ומשרתו הנכחית כראש החוג לספרות הרנסנס, היתה גולת הכותרת בחיים מלאי פעילות מחקרית. כשקיבל על עצמו להמשיך את מפעלו של שטיך, ולזהות את הכרך שהוא מקור ה"שירים על מות משוררים", היה פרופ' רוזנברג בן שנים ושלוש, עדיין במלוא כוחו ומרצו. נדרשו לו שנתיים לאתר את הכרך, אולם לבסוף צלחה המלאכה בידו.

בתחילה היה רוזנברג מרוצה מתגליתו, ולא נטה להמשיך ולעבוד על הספר. הוא פרסם מאמר שלו קרא, בצניעות אופיינית, "על תגליתו האחרונה של מר תומס שטיך", ובו התחקה על הדרך שעברה היצירה מן הכותב האלמוני, דרך מהדורת ליגטי, ועד לדירתו שלו באוקטובר של שנת 1922. המאמר, שזכה לשבחים מפליגים בחוגי המקצוע, צוטט מאז כמעט בכל עבודה אקדמית רצינית שעסקה ב"שירים". במאמר זה הועלו לראשונה כמה מן הבעיות המטרידות עד היום את חוקרי היצירה — השימוש בשפה שאינה אופיינית לכתבי התקופה, השאלה כיצד הצליח המחבר האלמוני לזהות בספרות תקופתו וספרות העולם העתיק אותם משוררים שחשיבותם מגעת עד ימינו אנו, ועוד. מאמר זה סיפק את רוזנברג כחוקר, והוא הניח לטקסט ועסק בנושאים אחרים עד לפרישתו מרצון מן האוניברסיטה בקיץ של שנת 1926.

אולם אלברט רוזנברג, איש הספרות, לא היה מרוצה. הוא חזר וקרא בטקסט המקורי, תוך השוואה לתרגום שבידו, והשתכנע יותר ויותר בכך שתרגומו של אדוארדס לא רק שאינו שלם, הוא גם לא מדויק. במהדורת אדוארדס נפלו, לדעתו, פגמים רבים, והתרגום הגרמני רק העצים את הטעויות שבמקור האנגלי. רוזנברג החליט לתרגם את הספר ישירות מן המקור הלטיני לגרמנית. הוא שקד על מלאכתו באין מפריע עד לאביב שנת 1934. באותו אביב מר ונמהר פרסם גילוי דעת כנגד המפלגה הנאצית, לאחר שנפגעו תקציבי המחקר של חבריו באוניברסיטה. קל לדמיין מה היתה התגובה. רוזנברג נרצח בביתו על ידי חוליגנים שזהותם לא נתגלתה מעולם ודירתו הועלתה באש, כשכל כתביו בתוכה. כך אבדו לעולם, בין היתר, הן העותק שנמצא בידי רוזנברג של המקור הלטיני, והן התרגום הגרמני שהתקין.

במהלכה המפותל והרה האסון של המאה העשרים הופיעו מספר עותקים של מהדורת ליגטי במקומות שונים. עותק אחד התגלגל ליפן והושמד בהפצצת נגסקי. עותק אחר נקנה על ידי מלומד אמריקני בחנות ספרים משומשים במחיר של דולר אחד וחמישים סנט. לאחר שהכריז על תגליתו במאמר ארכני פרש אותו מלומד לחווה במונטנה כדי להתקין תרגום חדש לאנגלית, ומצא את מותו בשריפה שאירעה באסם. הספר, מיותר לציין, היה אתו בשעת השריפה.

המקרה האחרון אירע לידידי, ד"ר דניאל אהרוני. ד"ר אהרוני היה חוקר ספרות באוניברסיטה העברית עד לשנת 1985, בה התגלה בגופו סרטן העצמות. הוא פרש מעבודתו באוניברסיטה והחל לעבוד על היצירה שהיתה בעיניו גולת הכותרת של מחקריו האקדמיים — ספר מקיף על יצירתו הספרותית של ליאונרדו דה־וינצ'י. כשהתגלגל לידי עותק של "שירי מוות ותהילה" במהדורה המקורית קטע את מחקרו והתמסר, במין דחף לאו בר־כיבוש הפוקד לעתים אנשים בימיהם האחרונים, לתרגום השירים לעברית. הוא דילג על השירים המופיעים בתרגום העברי של מהדורת אדוארדס, והתרכז בשירים שאינם מופיעים בה. במאבק בין המוות המתקרב ליצירה הספרותית זכה, כרגיל, הראשון, ואהרוני התאבד מחוסר יכולת לסבול עוד את הכאבים, לא לפני שהשמיד, בהתקף ייאוש, את תרגומו ואת הכרך המקורי. יהא נא מאמר זה נר לזכרו.

כך, אם כן, מתגלגלת לה יצירת המופת על פני הדורות, ומופיעה תמיד כשהיא ספוגה באותו זוהר אחרון של שקיעה המלווה את הנוטים למות. אי שם בשמיים, במקום בו שוכנים גאוני הספרות, מחייך לו ודאי המחבר האלמוני כשהוא חושב על הנתיבים המסתוריים בהם מסתיימים חיינו, ועל שבריריותה הבלתי נתפסת, הדקה מני דק, של ההשראה.

תוכן העניינים

34	איקרוס	3	הוורד
35	פנדורה	4	טיול בכוסטון קומון, סתיו
36	אבות אבותינו	5	מסע של מר הורק
37	ארס פואטיקה	7	היעדרות
39	השתיקה	8	טיול בין ערביים
40	1901	9	פגישה עם הזמן
41	בלט	10	בלדה על הברון זיכרון
42	מניפסט	12	מסה קטנה על התחדשות וגאולה
44	שיר ילדים (הלנה)	13	היורש
45	וושנינגטון	14	הנמלט
46	בן דודי הארי	15	ארבעה דימויים של עיר
48	רפטודיה של רוח	17	חלום על ליסבון
50	אלדורדו	18	האוקינוס ופטי סמית
51	לילה	19	פנטזיה מזרחית
52	כלי מלאכתו של דון־חואן	20	חמישה שירי אהבה וברכה
53	אודן	26	כל היופי שבעולם
54	סצינת רחוב ליד הגשר	27	הומאז' לעוברת אורח
55	בבית האבלים	28	אקנה לי ספר
56	חיפה	29	מצג שוא
57	מות הרברט	30	מתוך שינה
58	שירים על מות משוררים	31	בגן ובאש
		32	המגדל